

М.А. ТРУБІНА (аспірант кафедри менеджменту організацій)
Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя
E-mail: maxa5555@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті проаналізовано теоретико-методологічні засади інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції. Дана стаття демонструє моделі інноваційної політики в провідних країнах світу і проаналізовано досвід, особливості та механізми реалізації інноваційної політики в сучасній Україні. Теоретична значимість даної статті полягає у запропонованих рекомендаціях щодо удосконалення механізмів інноваційної політики регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Ключові слова: інноваційна сфера, глобалізація, євроінтеграція, нововведення, виробництво, модернізація, інвестиції.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Актуальність дослідження наукою теоретико-методологічних основ інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції обумовлена декількома чинниками. По-перше, необхідністю наукового визначення і обґрунтування напрямів переходу від сировинного до інноваційного типу розвитку економіки країни. По-друге, необхідністю більш повного включення інтелектуальної складової виробництва в економічний потенціал України. По-третє, світовими економічними процесами інтеграції і глобалізації, які орієнтовані на сучасні знання, науку, технології і виробництва, що визначають конкурентоспроможність країн і можливість їх розвитку в динамічному світі. По-четверте, у зв'язку розвитком інноваційної сфери регіону в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів та вивченням зарубіжного досвіду інноваційної політики зарубіжних країн. По-п'яте, глобальний характер формування наукової продукції і пропозиції нововведень, які виходять за межі національних держав, та індивідуальний характер їх використання в корпораціях, приводять до вивчення трансформаційних підходів держав щодо реалізації інноваційних стратегій свого розвитку. По-шосте, актуальність особливо проявляється в умовах фінансово-економічної кризи, що зумовлює зростання ролі факторів державного управління в економічному житті, особливо в умовах, коли в Україні розпочалася робота по створенню законодавчої роботи у сфері інноваційної діяльності, тому узагальнення процесів у цій діяльності є актуальною науковою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичні засади дослідження інноваційної сфери, зокрема інноваційної діяльності, впливу інноваційних процесів на економічне

зростання та основи фінансового забезпечення інноваційної діяльності розроблялися у наукових працях відомих вчених: Л.Абалкіна, С. Глазьева, М.Додгсона, В. Зомбарта, В.Іноземцева, П. Квінтаса, М. Кондратьєва, Провідними вітчизняними дослідниками у вирішенні згаданої проблеми є: В. Александрова, Ю. Бажал, Є. Бойко, В. Воронкова, А. Даниленко, О. Жилінська, М. Крупка, А. Кузнєцова, С. Онишко, В. Осецький, М. Туган-Барановський, Л. Федулова. Автор спирається на роботи зарубіжних авторів Д.Арчібугі, М.Блатца, Х.Джеремі, К.Крістенсена, П.Друкера, К.Фрімена, Б.Гейтса, С.Хагані, М.Хайта, Г.Хемела, Г.Менша, Г.Мінцберга, Дж.Міші, Р.Мольденхауера, Б.фон Йотінгера, М.Кастельса, Х.фон Пітера, К.Прахалда, Д. Мессі, Р.Мюллера, Б.Санто, Б. Твісса, Д. Уїлда, І.Фішера, Й. Шумпетера. Автор вважає необхідним згадати вітчизняних учених-фахівців, наукові праці яких були корисними: В.Д.Бакуменка, В.Г. Воронкова, Б.В.Гриньова, В.М.Князева, М.Х.Корецького, В.Г.Кременя, В.С.Лисенка, Б.А.Малицького, В.П.Ніколаєва, В.С.Новицького, В.П.Семиноженка, В.П.Соловйова, Ю.П.Сурміна, В.П.Чеботарьова, І.Р.Юхновського, А.І.Яковлева. Дослідженню різних аспектів інноваційної діяльності присвячено наукові праці П. Анчішкіна, Ю. Бажала, С. Валдайцева, І. Галіци, Н. Гапоненко, Н. Гончарової, М. Данько, А. Динкіна, С. Дорогунцова, П. Завліна, М. Кондратьєва, О. Лапко, В. Маєвського, Г. Менша, Л. Нейкової, Б. Санто, Б. Твісс, Й. Шумпетера, Ю. Яковця. Найактуальніші проблеми регіоналізації світового економічного розвитку в умовах глобалізації та постіндустріальної трансформації економіки висвітлені в працях О. Білоруса, В. Іноземцева, Д. Лук'яненка, А. Неклесси, В. Новицького, Є. Панченка, Ю. Пахомова, А. Поручника, Ю. Шишкова.

Як свідчить аналіз першоджерел, більшість дослідників з означеної проблематики - це вчені-економісти, і майже відсутні роботи з державного управління. Крім того, не зважаючи на фундаментальний характер робіт, з точки зору системності і взаємозв'язку конкретні практичні механізми реалізації ефективної інноваційної політики на рівні регіону в контексті глобалізації та євроінтеграції майже відсутні. Вивчаючи зарубіжні європейські монографії та дослідницькі звіти, автор приходить до висновку, що досвід регіонального інноваційного розвитку Франції на прикладі створення міжгалузевих полюсів конкурентоспроможності може бути корисним для України, в контексті якого віддається вибір пріоритетам і специфіці розвитку регіонам. Німеччина має значний науковий потенціал, володіє великими можливостями у сфері НІОКР і сьогодні входить у число передових країн у цьому відношенні до держав, проте динаміка капіталовкладень у нові технології недовісно висока, і, тому якщо не будуть прийняті методи стимулювання до інноваційної діяльності, то Німеччина може відстати від промислово розвинутих країн. У зарубіжних і вітчизняних джерелах прослідковується основна теза про те, що чисто ринковий механізм, який застосовується ринковим сектором, не здатний забезпечити вирішення проблем, які стоять перед американською економікою. В умовах світової фінансово-економічної кризи необхідна

активна участь держави і сучасні заходи державного регулювання у сфері науки, техніки і НТП. Подібне зіставлення може бути застосовано і для української моделі розвитку інноваційної сфери.

Метою наукового дослідження є вироблення пропозицій по створенню нових механізмів інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації і євроінтеграції та напрями їх удосконалення на основі порівняння передового досвіду інноваційної політики в розвинутих країнах світу.

Для досягнення цієї мети автором були поставлені наступні задачі: проаналізувати теоретико-методологічні засади інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції; дослідити і порівняти моделі існування інноваційної політики у провідних країнах світу (Франції, Німеччині, США);

проаналізувати досвід, особливості і механізми реалізації інноваційної політики в сучасній Україні; виробити практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів інноваційної політики регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Об'єктом дослідження являється інноваційна сфера регіону.

Предметом дослідження – теоретико-методологічні засади інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Обговорення проблеми

Формування інноваційної сфери, яка забезпечує оновлення виробництва, випуск конкурентноздатної продукції, ефективність економіки і національну безпеку країни, відбувається на рівні відповідних органів державного управління доволі непослідовно. При цьому інноваційний потенціал був і, на жаль, залишається, фактично виключеним з числа стратегічних державних пріоритетів. Це призводить до істотного скорочення вітчизняного науково-технічного потенціалу, стан якого в даний час не відповідає інтересам України, її місцю в світовій спільноті. Останнє відбивається на рівні конкурентоспроможності національного виробника, а тому і на впливовості української держави в міжнародних економічних відносинах. Відсутність стратегічних пріоритетів розвитку науки, українські обмежені можливості вітчизняної економіки породжують стійкі негативні тенденції розвитку всіх складових наукового (інтелектуального) потенціалу: кадрової, матеріально-технічної, продуктивної, інформаційної і організаційно-правової. Причини відставання України в інноваційній сфері є наступні: недосконалість державної політики у сфері інновацій; відсутність постійного стійкого зв'язку науки з бізнесом і ринком; відсутність розвинутого внутрішнього високотехнологічного ринку та його споживацького сегменту; відсутність координуючого центру і узгодженої міжвідомчої стратегії розвитку науки та інновацій [1].

Розробка теоретичних підходів в науці управління до інноваційної сфери може стати концептуальною передумовою для напрацювання державних програм стійкого соціально-економічного розвитку України. Важливим у зв'язку з цим стає визначення специфіки різноманітних

парадигм науки щодо інноваційної сфери, яка повинна створити концептуальний базис для стійкого соціально-економічного розвитку країни. Інноватика є особливою галуззю суспільного розподілу праці, яка пов'язана із реалізацією продуктів наукової сфери (результатів наукової діяльності) в матеріальному виробництві, і одночасно, особливою виробничою сферою суспільного виробництва та національної економіки. Первинними організаційно-правовими передумовами функціонування інноваційної сфери є правова інституціоналізація інтелектуальної власності і власності на продукт інноваційної діяльності. В умовах переходу до нової соціально-економічної формації стрімко відбуваються біфуркаційні зміни, які створюють передумови формування нового, інформаційно-діалектичного світогляду, яке може бути визначене як система поглядів на світ, що зумовлює необхідність подолання ентропійних процесів у природі і соціальному середовищі шляхом випереджаючої інформаційної творчості. По всій ймовірності, слід виділити ряд особливостей такого образу думок: 1) нелінійне мислення (передбачає здатність до гнучкої перебудови цілей і задач під плинні умови); 2) пріоритет механізмів позитивного зворотного зв'язку (передбачає орієнтацію на перманентну, системну трансформацію життєзабезпечуючих систем людини і суспільства), що направлений на збереження позитивного існуючого стану; 3) формуванням нового інформаційно-діалектичного світогляду, що може бути визначений як система поглядів на світ, зумовлюючих необхідність подолання ентропійних процесів у світі і соціальному середовищі через посередництво випереджаючої інформаційної творчості; формуванням дематеріалізаційної економічної парадигми, що передбачає орієнтацію не на матеріалізацію виробничих і соціальних систем, а на підвищення їх інформаційного змісту. Формування інформаційно-діалектичного і синергетичного світогляду є невід'ємною передумовою цілеспрямованого управління соціально-економічними процесами в умовах глобалізації при становленні і розвитку нової формації, яку слід назвати постіндустріальною, інформаційною, по шляху якому буде йти цивілізована Україна на нинішньому етапі глобалізаційного розвитку світової цивілізації [2].

Початок становлення теорії інновації був покладений англійським економістом Джоном Гобсоном (1858-1940). До чинників виробництва “земля, праця, капітал”, він запропонував зараховувати і таку складову як “талант”. Він ввів поняття “сфера прогресивної промисловості” (“area of progressive industry”), маючи на увазі сферу економіки, що виробляє товари, освоєє нові ринки, впроваджує нові технології. Саме у цій сфері автор передбачав виправданістю отримання капіталістичного прибутку. Фактично мова йшла про інноваційну економіку, в якій найповніше виявляється справжня сила і виправдання підприємницького класу [Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення, 2007, с. 26]. Проте, загальноновизнаним фундатором теорії інновації виступає австрійський учений Й.А. Шумпетер (1883-1950), який в своїй роботі “Теорія економічного розвитку” (1912) запропонував поняття

Трубіна М.А., 2013

“новатор” і “нововведення” (інновація). Інновації автор розумів як використання нових комбінацій існуючих продуктивних сил для вирішення комерційних завдань і бачив в них джерело розвитку економічних систем.

«Ці стихійні і дискретні зміни траєкторії здійснення кругообігу і зміщення центру рівноваги мають місце у сфері промисловості і торгівлі, але не в сфері задоволення потреб (Bedarfleben) споживачів кінцевих продуктів. Там, де наступають стихійні та дискретні - «різкі» - зміни смаків цих останніх, є наявною раптова зміна показників, якими змушені керуватися ділові люди, іншими словами, існує можливий привід і зручний випадок для іншого, ніж поступове, пристосування їх поведінки, а не якісь інші явища. Саме по собі з такі зміни не створюють ніякої проблеми, що вимагала б спеціального обговорення. Тут має місце лише випадок, подібний до того, який виникає, наприклад, при зміні природних показників, у силу чого ми маємо намір абстрагуватися від можливої стихійності потреб споживачів і прийняти їх в зазначеному сенсі напередзаданими. Це завдання полегшується тим відомим з досвіду фактом, що подібна стихійність в принципі є незначною. Якщо економічний аналіз виходить з тієї фундаментальної обставини, що задоволення потреб є сенсом якого виробництва і будь конкретний стан економіки має бути зрозумілим з цієї точки зору, то нововведення в економіці, як правило, впроваджуються не після того, як спочатку у споживачів стихійно виникнуть нові потреби і під їх тиском відбудеться переорієнтація виробничого апарату - ми не заперечуємо даної причинного зв'язку, але вона не представляє для нас ніякої проблеми, - а тільки тоді, коли саме виробництво прищепить споживачам нові потреби [3].

Таким чином, ініціатива залишається за цією стороною. Якраз тут криється одна з численних відмінностей, між завершенням кругообігу, який відбувається по звичайній траєкторії, і виникненням нових речей: у першому випадку припустимо протиставляти одне одному пропозицію і попит як в принципі незамінні фактори, а в другому - ні. Звідси випливає, що в другому випадку не може бути становища рівноваги в тому сенсі, в якому воно існує у першому. Виробляти - значить комбінувати наявні в нашій сфері речі та сили. Виробляти щось інше або інакше - значить створювати інші комбінації з цих речей і сил. У тій мірі, в якій нова комбінація може бути отримана з плином часу зі старої в результаті постійного пристосування, здійснюваного за допомогою невеликих кроків, має місце зміна, а можливо, і зростання, але ніяк не нове явище, яке вислизнуло з поля зору при розгляді рівноваги, не розвиток в нашому розумінні. Оскільки ж цього не відбувається і нова комбінація може виникнути тільки дискретним шляхом, то виникають одночасним-менно і характерні для неї явища. Доцільність подачі і викладу матеріалу змушує нас мати на увазі саме даний випадок, коли мова заходить про нову комбінації засобів виробництва. Форма і зміст розвитку в нашому розумінні в такому випадку задаються поняттям «здійснення нових комбінацій».

Це поняття охоплює наступні п'ять випадків:

1. Виготовлення нового, тобто ще невідомого спожи-телям, блага або створення нової якості того чи іншого блага.
2. Впровадження нового, тобто ще практично невідомого в даній галузі промисловості, методу (способу) виробництва, в основу якого не обов'язково покладено наукове відкриття і який може полягати також в новому способі комерційного використання відповідного товару.
3. Освоєння нового ринку збуту, тобто такого ринку, на якому до останнього часу дана галузь промисловості цієї країни ще не була представлена, незалежно від того, чи існував цей ринок від початку чи ні.
4. Отримання нового джерела сировини або напівфабрикатів, рівним чином незалежно від того, чи існувало це джерело від початку, або воно просто не бралось до уваги, або вважалось недоступним, або його ще тільки передбачалося створити.
5. Проведення відповідної реорганізації, а саме, заходів забезпечення монопольного становища (за допомогою створення тресту) або підрив монопольного становища іншого підприємства.

Для тієї ситуації, в якій здійснюються такого роду нові комбінації, і для розуміння виникаючих при цьому проблем важливими є дві речі. По-перше, може відбутися так - втім, це не впливає із суті справи, - що нові комбінації здійснюють ті ж самі люди, в руках яких знаходиться процес виробництва або шляху реалізації товарів в рамках старих комбінацій, витес-няємих новими у зв'язку з їх старінням. По ідеї, та й насправді, як правило, нові комбінації або фірми, промислові підприємства і т. д. спочатку не просто витісняють, а співіснують поряд зі старими, які були б просто не в змозі зробити значний крок вперед: якщо дотримуватися прикладу, то можна сказати, що зовсім не почтмей-стер створили залізниці. Дана обставина не тільки представляє в специфічному світлі ту дискретність, яка характеризує наш основний процес, дає, так би мовити, на додачу до першого, розглянутий-му вище увазі переривчастості другий, але воно «управляє» також і супутніми явищами. Перш за все, в еко-номічного системі, заснованій на конкуренції, денові комбінації прокладають собі шлях, перемагаючи в конкуренції із старими, цим пояснюється прісущій.ейі практично залишають без уваги процес соціаль-ного підйому, з одного боку, і соціального декласує-вання - з іншого, а також цілий ряд одиничних явищ, і в особливості дуже багато чого в циклі кон'юнктури і механізмі утворення його фаз. І в замкнутій економіці, наприклад в економіці соціалістичного суспільства (sozialistisches Gemeinwesen), нові комбінації рівним чином з'являлися б спочатку поряд зі старими. Правда, економічних наслідків цього процесу частково не було б, а що стосується соціальних, то їх не виникало б взагалі. І якщо виникнення великих концернів, таких, наприклад, які існують сьогодні у важкій промисловості всіх країн, ламає економічну систему, яка ґрунтується на конкуренції, то сказане повинно мати ще більшу силу, а здійснення нових комбінацій повинно все більш і більш ставати внутрішньою справою одного і того ж господарського організму» [Шумпетер] [4].

Особливо актуалізувалися економічні і управлінські проблеми
Трубіна М.А., 2013

інноваційної сфери в останні два десятиліття XX в. Потреба в систематизації уявлень про інноваційний процес ще більш зростає в 1990-х рр. під впливом явища, що отримало назву “нової економіки” або “економіки знань”. Це приводить до істотної дослідницької і публікаційної активності в цей період в галузі інноваційного менеджменту. Інноваційне лідерство США пояснюється, перш за все, наявністю у цій країні високоефективного механізму економіко-правового стимулювання інновацій та вмінням його застосуванням у державній політиці. У відповідності з даним механізмом, науково-технологічна та інша господарська діяльність спирається на правову основу і будується на стійкій державній та адміністративній основі – законодавчій ініціативі, а також праві державного управління і контролю зі сторони Конгресу, президента і Білого дому. Особливість державної інноваційної політики в Німеччині – ефективне сполучення кластерного і регіонального підходів, у відповідності з якими «локальна» політика інновацій та технологій стала складовою частиною децентралізації політико-економіної стратегії, яка доповнює інші стратегії та інструменти – політику стимулювання дослідницької та інноваційної діяльності, а також традиційні механізми економіки регіонів. В рамках державної інноваційної політики у Франції важливе значення приділяється регіональному потенціалу. У відповідності із законодавством Франції її регіони володіють значною автономією у визначенні пріоритетів регіонів, розвитку і способів залучення інвесторів та кваліфікованих кадрів, що забезпечує високу конкурентоспроможність країни в Європі та світі. Вивчення досвіду створення і функціонування інноваційної сфери в розвинених країнах дозволяє стверджувати, що роль держави у вирішенні проблем впровадження інноваційних технологій є визначальною. Вона полягає в першу чергу у формуванні ефективної інноваційної політики, правильного визначенні її пріоритетів, стратегії і механізмів втілення, які повинні бути сконцентровані на технологічному оновленні виробництва, на прогресі знань і кваліфікації персоналу, на задоволенні потреб ринку в продукції високого науково-технічного рівня [5].

Виходячи із зазначеного, можна сформулювати авторське визначення інноваційної політики як напряму діяльності держави, який є пов’язаним із впровадженням у всі сфери суспільного життя технологій, сприяючих істотному підвищенню кількісних та якісних показників продуктивності та прогресу як в розвитку продуктивної сили – працівника, так і в оновленні виробничих фондів. Збереження економіки України в руслі не лише екстенсивного зростання, але і якісного прогресу потребує становлення інноваційної політики та відповідних концептуальних засад довгострокового соціально-економічного розвитку країни. Маючи головними цільовими орієнтирами підвищення економічної ефективності господарської діяльності і збільшення її обсягів, інноваційна політика повинна визначати модернізацію індустріального комплексу, переважний розвиток його напряму, що працює на виробничий і споживчий сектори ринку,

ресурсозбереження і енергозбереження, збереження і примноження науково-технічного і інтелектуального потенціалу [6].

Отже, потенційними напрямками формування концептуальних засад інноваційної політики держави мають стати: проведення фундаментальних та прикладних досліджень в галузі випробовування корисних винаходів та промислових зразків, призначених для модернізації індустрії в напрямку її інформатизації; впровадження наукоємних технологій енерго- та ресурсозбереження, а також якісно нової професійної підготовки робочої сили, що сприяє її переходу від статусу найманого працівника до групи когнітаріату; зміни в структурі управління виробництвом та сферою послуг на засадах переходу від централізованої до адхократичної структури. Виділення інноваційної сфери передбачає формування спеціалізованої матеріально-технічної бази, в якій накопичуються технології, які відповідають організаційно-правовим формам державного управління інноваційною діяльністю. Теоретичні дослідження інноваційної сфери набули особливої актуальності в умовах формування маркетингових концепцій (60-і рр.) і активізації інноваційної діяльності в світовій економіці з середини 70-х рр. Йдеться передусім про маркетинг іновацій як концепцію ринкової діяльності підприємства (філософію бізнесу), коли зміни розглядаються як джерело доходу; як аналітичний процес, що передбачає виявлення ринкових можливостей інноваційного розвитку; як засіб активного впливу на споживачів та цільовий ринок у цілому, що пов'язаний з виведенням та просуванням інновації на ринок; як функцію інноваційного менеджменту, спрямовану на виявлення можливих напрямків інноваційної діяльності, їх матеріалізацію і комерціалізацію. При цьому можна одночасно розглядати інноваційний менеджмент як функцію маркетингу інновацій, спрямовану на втілення досягнень науки і техніки у нові товари здатні задовольнити потреби і запити споживачів та забезпечити товаровиробнику (продавцю) прибуток; як засіб (ринковий інструментарій) орієнтації окремих господарюючих суб'єктів, а разом з тим і національної економіки у цілому на інноваційний розвиток [7].

У будь-якому випадку, маркетинг інновацій є запорукою успіху підприємств-інноваторів, оскільки дозволяє виявляти і контролювати фактори, які визначають умови тривалого виживання і розвитку (на основі інновацій) на ринку. Узагальнення поглядів на маркетинг інновацій дає підстави стверджувати, що його слід розглядати на двох рівнях: стратегічному, який пов'язаний з аналізом стратегічних ринкових позицій підприємства і визначенням основних напрямків його інноваційного розвитку; оперативному, який пов'язаний з розробкою і реалізацією заходів комплексу маркетингу інновацій на визначених товарних ринках чи їх сегментах (інноватора-товаровиробника). Маркетинг інновацій пов'язаний з орієнтацією виробництва і збуту інноваційної продукції на задоволення існуючих і (переважно) перспективних (латентних) запитів споживачів, формування і стимулювання попиту на нові продукти. НДДКР – з втіленням досягнень науки і техніки в інноваційну продукцію, здатну задовольнити

Трубіна М.А., 2013

запити споживачів та принести прибуток їх розробнику і виробнику. З цього випливає, що інноваційна діяльність передбачає проведення комплексу робіт, який складається з: наукових (зокрема лабораторних) і маркетингових досліджень (у тому числі бізнес-аналізу, тобто розроблення й обґрунтування інноваційного проекту); розроблення і виготовлення інновацій; лабораторних і ринкових випробувань; просування інновацій на ринок.

У залежності від горизонту аналізу і планування виділяють наступні комплекси задач маркетингу інновацій:

1. Стратегічні, орієнтовані на формування стратегічного бачення розвитку підприємства на перспективу: аналіз стратегічних ринкових позицій підприємства; визначення ринкових можливостей інноваційного розвитку і вибір найбільш прийнятних з них; розробка товарна інноваційна політика/товарної інноваційної стратегії.

2. Тактичні, орієнтовані на формування портфелю товарних інновацій і складання графіку їх впровадження-виведення з ринку: розробка конкретних інновацій у межах вибраних варіантів інноваційного розвитку та оцінка їх комерційних перспектив (враховуючи можливості багатоваріантного розвитку подій на ринку); розробка заходів з формування первинного попиту.

3. Оперативні, спрямовані на розробку заходів комплексу маркетингу інноваційних товарів: виведення і просування інновацій на ринок; управління життєвим циклом товарних інновацій, у т.ч. модифікація товару, ринку, маркетингу [8].

Вирішення цих задач дозволяє досягти головної мети маркетингу інновацій - пошуку і реалізації ринкових можливостей інноваційного розвитку підприємства для підвищення його конкурентоспроможності, укріплення ринкових позицій, забезпечення умов тривалого виживання і розвитку. Відповідно, методологія і інструментарій маркетингу інновацій повинні бути покладені в основу діяльності підприємств, що стали на інноваційний шлях розвитку. Отже, функціональне призначення інноваційної сфери полягає передусім в розвідці ринку творчих і неординарних наукових ідей, їх селекції, визначенні комерційної вартості з точки зору продуцента та споживачів, створенні виробничих умов впровадження нововведень, їх просування в виробництві, вироблення механізмів підтримки інновацій організаційно-правовими засобами.

Таким чином, інноваційна сфера являє собою відокремлений сегмент економічної системи, в якому створюється інноваційний інтелектуальний продукт, ринкова вартість якого визначається потенційними можливостями прирощення виробничого потенціалу. Функціональне призначення інноваційної сфери в системі суспільного розподілу праці пов'язане з інтегруванням науки, економіки та державної політики задля задоволення потреби в модернізації економіки та всього суспільства в цілому. Інноваційна сфера охоплює об'єкти наукових розробок, інструменти їх ринкового впровадження, відповідний менеджмент, організаційно-правові

умови, інтегрування яких дозволяє задовольняти потреби економіки та суспільства в цілому в стійкому зростанні та прогресі. В інноваційній сфері зовні розрізнені функції об'єднуються в єдиний інноваційний процес, що створює нововведення, відповідні попиту виробничої сфери і що забезпечує умови освоєння їх підприємством і споживачами [9].

Отже, в інноваційній сфері представлено чотири функціональні блоки, що складають собою передумови для її відтворення та розвитку: А) Блок організаційно-правових умов (програми інноваційної політики та нормативно-правові акти, які здійснюють регулятивний вплив на сферу іновацій); Б) Блок виробництва наукових ідей; В) Блок ринкового просування інноваційних продуктів (маркетинг іновацій); Г) Блок управління всіма зазначеними процесами (менеджмент іновацій). В цілому економічні відносини інноваційної сфери є похідними від відносин матеріального виробництва, але мають ряд ознак, що наближають їх до обмінних (грошових) відносин. На відміну від наукової сфери, де переважають відносини з приводу продукування інноваційних ідей, в інноваційній сфері переважають обмінні операції при передачі продукту, чітко позначаються права власності при здійсненні обмінних операцій між суб'єктами, що здійснюють інноваційну діяльність, і суб'єктами, зовнішніми для цієї сфери. З іншого боку, йдеться про відповідні наукові фахові знання, що пов'язані із технологічними особливостями інноваційних продуктів. Саме тому управління в інноваційній сфері ґрунтується на критеріях перспективної доцільності та економічної ефективності, а передання інноваційного продукту у виробничу сферу припускає здійснення маркетингових досліджень та відповідних менеджеріальних зусиль по просуванню інноваційного продукту. Оскільки будь-яка економічна діяльність базується на певних джерелах фінансування її витратної частини, то і інноваційна діяльність також має особливі форми фінансування. Такою особливою формою фінансування є венчурне кредитування (інвестування). Саме ж венчурне інвестування є різновидом прямих інвестицій, а венчурні фонди, що є джерелом для венчурного капіталу, у класичному розумінні фінансуються з пенсійних і страхових фондів. По суті - це залучення капіталу на кілька років (зазвичай 4-6 років) в компанії, що мають шанси швидкого росту.

Венчурне інвестування здійснюється у малі та середні підприємства, і тому головне призначення венчурного інвестування полягає в наданні обігових коштів для невеликих рентабельних фірм. Дослідження показують, що компанії з венчурною підтримкою є більш підготовленими до засвоєння інновацій, швидше розвиваються і створюють більше робочих місць, ніж великі компанії. На практиці ж найбільше зустрічаються комбіновані форми венчурного інвестування, при якій частина коштів вноситься в акціонерний капітал, а інша - надається у формі інвестиційного кредиту. Розподіл спільних ризиків між венчурним інвестором і підприємцем, довгий період співіснування і відкрите декларування обома сторонами своїх цілей на самому початковому етапі спільної роботи - складові ймовірного, але не

Трубіна М.А., 2013

автоматичного успіху. Однак, саме такий підхід представляє собою головну відмінність венчурного інвестування від банківського кредитування або стратегічного партнерства [10]. Сучасними механізмами державної інноваційної політики у рамках модернізації економіки України можуть виступати: 1) сучасна стратегія інноваційного розвитку країни, яка враховує інтереси держави, науки і бізнесу, а також передовий досвід країн Заходу; 2) координуючий центр при Президентові України, що взаємопов'язує розвиток інноваційної сфери з наукою, бізнесом, міністерствами та відомствами у рамках реалізації інноваційної стратегії; 4) формування системи зв'язків згідно з принципом: «змовник – підрядник» між бізнес-структурами та науковими організаціями; 5) створення загальноукраїнського Інформаційного центру з прикладних наукових розробок, а також ряд інших.

Висновки

Інноваційній сфері на стадії матеріалізації ідей в речовому продукті властиві наступні особливості новаторської праці: високий ступінь ризиковості та імовірне припущення фіаско наукового проекту; неординарність продуктивної матеріалізації задуму вченого в кінцевий інноваційний продукт. Продуктом інноваційної сфери є, як правило, зразок того, що буде створюватися на його основі для масового споживача. Це винахід, промисловий зразок, раціоналізаторська пропозиція. Вартість зазначених інноваційних продуктів визначається не витратами на їх створення, а потенційними технологічними можливостями нарощування виробничого потенціалу, яку містить продукт як передумова нового товару, здатного задовольнити потреби суспільства на вищому якісному рівні і/або з меншими витратами [11]. Змістом інноваційної діяльності в економічній сфері є створення і розповсюдження нововведень в матеріальному виробництві; вона опосередкована ланка між власне науковою і виробничою сферою і є своєрідною продуктивною силою, що здійснює інтеграцію наукового і матеріального виробництва, реалізацію техніко-економічних потреб економічних агентів за допомогою використання наукової продукції. В умовах ринкової економіки здійснення інноваційної діяльності опосередковується комерційною доцільністю. Інноваційну сферу від наукової і виробничої відрізняє наявність специфічної маркетингової функції, специфічних методів фінансування, кредитування і методів правового регулювання, особливої системи мотивації суб'єктів інноваційної діяльності. Інноваційній діяльності властиві особливі економічні відносини, що виокремлюють інтереси її суб'єктів і “співвідносять” їх з інтересами суб'єктів наукової сфери і матеріального виробництва так, щоб отримав реалізацію єдиний процес – від створення нововведення до його споживання (використання) в матеріальній сфері по ланцюжку “наука – інновації – виробництво” [12].

Висновки

Інноваційні процеси здійснюються на мікро-, мезо- і макрорівнях, що припускає досягнення узгодженості інтересів відповідних економічних

суб'єктів. Існує певний розрив в часі між входженням різних учасників в єдиний процес “наука – інновації – виробництво” і отриманням ними доходу.

Потреба економії витрат у виробничій сфері, а в результаті і в масштабі національної економіки обумовлює необхідність економії витрат і в інноваційній сфері, тобто витрати в останній визначають економію в матеріальному виробництві, що є показником внутрішньої суперечності різних сфер в рамках єдиної національної господарської спільності. Здатність продукту інноваційної діяльності забезпечити економію витрат в матеріальній сфері формує його специфічну споживну вартість. Проте економія в результаті використання нововведення утворюється і у сфері матеріального виробництва і вимагає свого перерозподілу між всіма учасниками єдиного процесу “наука – інновації – виробництво”. У сфері матеріального виробництва економічний ефект інноваційної діяльності виступає у вигляді монопольного надмірного прибутку, що отримує виробник, як різниці між середньогалузевими і індивідуальними витратами. Економічна доцільність для підприємств використовувати інновації залежить від можливості з їх допомогою забезпечити економію виробничих витрат, економічне зростання за рахунок інтенсивних чинників [13].

Список використаної літератури

1. Гусев В.О. Державна інноваційна політика: методологія формування та впровадження: [Монографія] / В.О.Гусев. – Донецьк: Юго-Восток, 2011.– 624с.
2. Воронкова В.Г., Ткаченко А.М. Філософія економіки: [Монографія] / А.М.Ткаченко.- Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2011.- 280с.
- 3.Пастушенко М.А. Державна політика та механізми регулювання інноваційної сфери в умовах глобалізації / М.А. Пастушенко // «Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Держава і глобальні соціальні зміни: історія, теорія, ідеологія», – 28-29 жовтня 2010р., - Київ, 2010. - с.199-200.
4. Трубіна М.А. Нові інноваційні форми регіонального розвитку / М.А. Пастушенко // «Теорія та практика державного управління» зб. наук. пр. – Х. :ХарPI НАДУ “Магістр”, 2011. – Вип. 3 (34). – 512 с.
5. Пастушенко М.А. Державне регулювання розвитку інноваційної сфери України / М.А. Пастушенко // «Матеріали сьомої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції», 22-24 лютого 2011р. – Київ, 2011. – 72с. – с.19 – 21.
6. Пастушенко М. А. Інноваційні стратегії / М. А. Пастушенко, В. Г. Воронкова // «Матеріали XV науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА», 12-16 квітня 2010 р. - Запоріжжя, 2010. - Ч. IV. - с. 22
7. Пастушенко М.А. Особливості функціонування технологічних парків на сучасному етапі їх розвитку / М.А. Пастушенко // «Матеріали XV науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА», 12-16 квітня 2010р. – Запоріжжя, 2010. – 400 с. - с.23
8. Пастушенко, М. А. Особливості функціонування технологічних парків на сучасному етапі їх розвитку / М. А. Пастушенко //Матеріали XV науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА, 12-16 квітня 2010 р. - Запоріжжя, 2010. - Ч. IV. - С. 23
- 9.Пастушенко М.А. Аналіз форм державного регулювання інноваційної діяльності / М.А. Пастушенко // «Матеріали V всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Україна конкурентоспроможна: інноваційні ідеї та рішення». – 24-25 березня 2010р., Донецьк,2010, - 473 с. – с.330-334.

10. Трубіна М.А. Світовий досвід регулювання інноваційної діяльності в контексті формування інноваційно-орієнтованої економіки України / М.А.Трубіна// «Матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної Internet-конференції студентів та молодих вчених «Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність». – 7 грудня 2011р., Харків, 2011, - 255с. – с. 210-216.

11. Трубіна М.А. Форми державного регулювання інноваційної діяльності в умовах євроінтеграції / М.А.Трубіна // «Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Євроінтеграційна політика України в умовах глобалізації». – 21-23 листопада 2011р., Запоріжжя, 2011, - 260 с. – с.97 – 100.

12. Воронкова В.Г., Трубіна М.А. Методологія пізнання інноваційно-креативного вектору сучасного українського суспільства / В.Г. Воронкова, М.А. Трубіна // «Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Регіональний розвиток – основа розбудови української держави» Секція 3. Проблеми управління регіональним розвитком». - Донецьк, 2012. – 250с. – с.43-53.

13. Трубіна М.А.Стратегічні орієнтири реформування інноваційної інфраструктури України в умовах глобалізації/ М.А.Трубіна // Концептуальні засади стратегії розвитку сучасного соціуму в умовах глобалізації та євроінтеграції: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 22-23 листопада 2012 року / за ред. д.ф.н., проф. Воронкової В.Г.- Запоріжжя: РВВ ЗДІВА, 2012.- 268с. – С.46-51.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Pastushenko MA Public policy and regulatory mechanisms innovation sector globalization / MA Pastushenko / / "Proceedings of the International scientific conference" State and Global Social Change: History, Theory, Ideology "- 28-29 October 2010., - Kyiv, 2010. - S.199-200.

2. Trubina MA New innovative forms of regional development / MA Pastushenko / / "Theory and Practice of Public Administration "Coll. Science. etc. - H.: KRI NAPA "Master", 2011. - Issue. 3 (34). - 512 p.

3. Pastushenko MA State Regulation of Innovation sphere Ukraine / MA Pastushenko / / "Materials Seventh All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference," February 22-24, 2011. - Kyiv, 2011. - 72s. - P.19 - 21.

4. Pastushenko MA Innovative Strategies / MA Pastushenko, V. Voronkov / / "Materials XV Scientific Conference of students, undergraduates, graduate students and faculty DIG", 12-16 April 2010 - Kiev, 2010. - Charles IV. - P. 22,

5. Pastushenko MA Features functioning technology parks at the present stage of development / MA Pastushenko / / "Proceedings of the fifteenth scientific conference of students, undergraduates, graduate students and faculty DIG", 12-16 April 2010. - Kiev, 2010. - 400 p. - P.23

6. Pastushenko, MA Features functioning technology parks at the present stage of development / MA Pastushenko / / Proceedings of the XV Scientific Conference of students, undergraduates, graduate students and faculty DIG, 12-16 April 2010 - Kiev, 2010. - Charles IV. - C. 23,

7. Pastushenko MA Analysis of the forms of state regulation of innovation / MA Pastushenko / / "Proceedings of the V All-Ukrainian student scientific conference" Ukraine Competitive: innovative ideas and solutions. " - March 24-25, 2010., Donetsk, 2010 - 473 p. - S.330-334.

8. Trubina MA World experience of regulation of innovation in the context of innovation-oriented economy Ukraine / M.A.Trubina / / "Materials II-nd International Scientific Internet-conference of students and young scientists" The strategy of innovative development of economy of Ukraine: problems, prospects, efficiency " . - December 7, 2011., Kharkov, 2011 -

255s. - P. 210-216.

9. Trubina MA Forms of government regulation of innovation in terms of European integration / M.A.Trubina / / "Proceedings of the International Scientific Conference" Ukraine's European integration policy in the context of globalization. " - 21-23 November 2011., Zaporozhye, 2011 - 260 p. - P.97 - 100.

10. V. Voronkov, MA Trubina The methodology of knowledge innovation and creative vector modern Ukrainian society / VG Voronkov, MA Trubina / / "Proceedings of the International Scientific Conference" Regional development - the basis of the development of the Ukrainian state "Section 3. Problems of regional development. " - Donetsk, 2012. - 250s. - P.43-53.

11. Trubina M.A.Startehichni guidelines reform innovation infrasturukturyv Urayini under globalization / M.A.Trubina / / Strategy of the development of modern society in the context of globalization and European integration: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation. 22-23 November 2012 / ed. PhD, Professor. V. Voronkov - Zaporozhye: PBB ZDIVA, 2012. - 268s. - P.46-51.

М.А. ТРУБИНА

Запорожская государственная инженерная академия

E-mail: maxa5555@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ АНАЛИЗА ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРЫ РЕГИОНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье проанализированы теоретико-методологические принципы инновационной сферы региона в условиях глобализации и евроинтеграции. Данная статья демонстрирует модели инновационной политики в ведущих странах мира и проанализирован опыт, особенности и механизмы реализации инновационной политики в современной Украине. Теоретическая значимость данной статьи заключается в предложенных рекомендациях относительно усовершенствования механизмов инновационной политики региона в условиях глобализации и евроинтеграции.

Ключевые слова: инновационная сфера, глобализация, евроинтеграция, нововведения, производство, модернизация, инвестиции.

M. TRUBINA

Zaporozhye State Engineering Academy

E-mail: maxa5555@mail.ru

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK ANALYSIS OF INNOVATION FIELD IN THE REGION OF GLOBALIZATION AND INTEGRATION

Relevance of research science theoretical and methodological foundations of regional innovation sector under globalization and European integration due to several factors. Firstly, the need to identify and research areas of study the transition from commodity to an innovative type of economy. Secondly, the need for better inclusion of intellectual component of the economic potential of Ukraine. Third, global economic integration and globalization processes that focus on current knowledge, science, technology and production that determine competitiveness of countries and the possibility of development in a dynamic world. Fourth, due to the development of regional innovation sector in globalization and European integration processes and the study of foreign experience in innovation policy abroad. Fifthly, the global character of scientific production and supply innovations that go beyond the nation state and the individual nature of their use in corporations, leading to the study of transformational approaches to implement innovative strategies of development. Sixthly, the urgency is particularly evident in financial ekonomichnyoyi Kyzy that causes growth factors as government in economic life, especially in a time when Ukraine began work to establish legislative work in the field of innovation, as a generalization processes in this activity is actual

scientific problem.

Formation of the innovation sector, which provides updated manufacturing, production of competitive products, the efficiency of the economy and national security, is at the respective government rather inconsistent. Innovative potential was and remains virtually excluded from the government's strategic priorities. Lack of strategic priorities for the development of science, extremely limited capacity of the domestic economy generate persistent negative trends in all components of research (intellectual) capacity: human, material and technical, productive, organizational, informational and legal. The reasons for the lag in innovation Ukraine are: inadequate state policy in the field of innovation, lack of continuous stable connection with the business of science and the market, the lack of a developed domestic market and its high-tech consumer segment, the absence of a coordinating center and coordinated interagency starethiyi of science and innovation.

Development of theoretical approaches in science management to innovation sector can become a conceptual prerequisite for working out national programs for sustainable socio-economic development of Ukraine. Important in this context is determining the specificity of different paradigms of science on innovation sector, which should create a conceptual basis for sustainable socio-economic development. Innovation is a special branch of the social division of labor associated with the implementation of scientific products sector (the results of scientific activity) in material production, and at the same time, a special industrial area of social production and the national economy.

Innovative field is a separate segment of the economy, which creates innovative intellectual products, the market value is determined by the potential opportunities augment productive capacity. Functionality innovation sector in the social division of labor associated with the integration of science, economics and policy to meet the needs of modernization of economy and society as a whole. Innovative scope covers scientific research facilities, tools of market introduction, appropriate management, organizational and legal conditions of integration which caters to the needs of the economy and society in the sustainable growth and progress. In the field of innovation outside disparate functions are combined into a single innovation process that creates innovation, relevant industrial sector demand and providing conditions for the development of businesses and consumers.

Innovation processes are carried out at the micro, meso and macro levels, which implies achieving consistency of interest relevant economic actors. There is a gap in time between the occurrence of the various participants in a single process "science - Innovation - production" and they receive income. The need for cost savings in the manufacturing sector, as a result, and the scale of the national economy necessitates cost savings and innovation area, ie determine the final costs savings in material production, which is a measure of the internal contradictions of different areas within a single national business community. The ability of product innovation to provide cost savings in the material sphere generates its specific use value. However, the savings resulting from use of innovations generated in the sphere of material production and requires a redistribution between all members of a single process "science - Innovation - production". In the sphere of material production, the economic effect of innovation appears in the form of excessive monopoly profits is a manufacturer as the difference between the averages and individual costs. Economic feasibility for companies to use innovation depends on the ability to use them to make economies of production costs, economic growth through intensive factors.

Keywords: innovation, globalization, European integration, innovation, production, modernization and investment.

Стаття надійшла до редколегії 02.04.13

Прийнята до друку 07.04.13

Рецензент: д.ф.н., проф.. Воронкова В.Г.

Теоретико-методологічні засади аналізу інноваційної сфери регіону в умовах глобалізації та євроінтеграції